

بیمارستان شاه‌رضا، پایگاه انقلاب مشهد

بیات - سیدقطبی| در اواخر تابستان سال ۱۳۵۷ عمده مطالب و تیتراهای صفحه اول اکثر روزنامه‌های تهران درباره اتفاقات درونی کشور و کشمکش‌های انقلابیون و حکومت است. همین موضوع باعث شد روزنامه‌های اطلاعات، کیهان و آیندگان با محدودیت فراوانی در روند چاپ و انتشار روبه‌رو شوند. این سه روزنامه در اقدامی هماهنگ برای رفع موانع انتشار آزاد اخبار کشور، از ۱۹ مهر ۱۳۵۷ اعتصاب می‌کنند اما پس از آنکه خواسته‌هایشان برآورده می‌شود، انتشار خود را از ۲۳ مهر ادامه می‌دهند؛ اواخر آبان اما فشار سانسور دولت بر روزنامه‌ها دوباره افزایش می‌یابد. این بار دوروزنامه اطلاعات و کیهان از ۱۵ آبان دست از چاپ می‌کشند. روزنامه‌های سایر شهرهای ایران نیز در حمایت از این دو اعتصاب می‌کنند، از جمله در مشهد، روزنامه خراسان از ۲۷ آبان و روزنامه آفتاب شرق از ۲۳ آذر چاپ و منتشر نمی‌شوند. روزنامه‌های مشهد در شروع دی‌ماه ۱۳۵۷ هنوز در اعتصاب هستند که اتفاقات مهمی در مشهد می‌افتد؛ اتفاقاتی که بیشتر آن‌ها به درگیری ۲۳ آذر انقلابی‌ها و طرف‌داران حکومت در بیمارستان شاه‌رضا مرتبط است. در خطوط زیر و در سومین روزشماری انقلاب، با استناد به مجموعه کتاب‌های «انقلاب اسلامی به روایت اسناد ساواک، استان خراسان رضوی» نگاهی داشته‌ایم به شرایط مشهد از اول دی تا پایان چهارمین روز این ماه.

توضیح: متن گزارش‌های ساواک عیناً منعکس شده است و فقط در چند مورد برای خوانایی بهتر، علائم نگارشی به‌کار رفته است.

تجمع‌های چند هزار نفره‌ اخلاکگران

وضعیت مشهد از صبح ۱۰/۱/۱۳۵۷ به شرح زیر می‌باشد:

۱. صبح روز جاری اطلاع دادند که یکی از مجروحین روز ۱۳۵۷/۹/۲۸ قلعه ساختمان در بیمارستان شاه‌رضا فوت نموده و عده‌ای تصمیم دارند جسد وی را تشییع نمایند؛ لذا حدود ۵ هزار نفر از اخلاکگران جنازه وی را تحویل و پس از عبور از خیابان دانشگاه، ششم بهمن،

دست‌نوشته آموزگار از دومین روز زمستان

امروز سرلشکر میرهادی، فرماندار نظامی مشهد، ماهیت خود را نشان داد. از ساعت ۲ بعد از ظهر در چهارراه نادری (شهدا) و مقابل منزل حضرت آیت‌ا.. شیرازی، مردم را به مسلسل بست و دامنه عملیات درگیری مأمورین نظامی را از چهارراه نادری تا میدان مقابل شهرداری و خیابان دروازه طلایی (توحید) وسعت داد. تعداد تلفات به موجب اعلامیه تأیید شده که جلوی منزل حضرت آیت‌ا.. شیرازی نصب شد، هشت نفر با ذکر اسامی و تعداد زخمی‌ها بسیار بود. تیراندازی و صدای رگبار مسلسل و رفت وآمد آمبولانس‌ها که زخمی‌ها را به بیمارستان می‌رساندند، مرتب تا ساعت ۹ بعد از ظهر شنیده می‌شد. اعلام شد عده‌ای از تیرخوردگان بعدا در بیمارستان درگذشتند و تعداد تلفات به بیست نفر رسید. این رقم رسماً تأیید نشد.

نظامی برخورد که با استفاده از بلندگو و گاز اشک‌آور چون متفرق نگردیده‌اند، مبادرت به تیراندازی هوایی و به منظور قطع درگیری، نیروها محل مذکور را ترک نمودند.
۷. از ساعت ۲۰:۰۵ برق اکثر نقاط شهر تا ساعت ۲۱:۱۰ قطع گردیده است.

تظاهرات

در ساعات مختلف مورخه ۱۳۵۷/۱۰/۲ در خیابان‌های نادری، چهارراه نادری، میدان شاه و خیابان پهلوی از طرف عده‌ای اخلاکگر تظاهراتی بر علیه دولت انجام گرفته است.

نتیجه

الف. بیمارستان‌های شهناز و شاه رضا همچنان پایگاهی برای فعالیت‌های عناصر مخالف و اخلاکگر بوده است.

ب. بر اثر درگیری نیروهای فرمانداری نظامی تا ساعت ۶ روز ۱۳۵۷/۱۰/۳ غیرنظامیان دو نفر کشته و سه نفر زخمی شده‌اند.

فرماندار نظامی مشهد و حومه، سرلشکر میرشاپور میرهادی.

از اخلاکگران کشته و سه نفر زخمی شدند.
۲. در ساعت ۲۲:۴۰ شخصی از فرش فروشی ظریفیان -که خود را صاحب مغازه معرفی می‌نماید- به کلانتری مراجعه و ضمن ارائه سرنیزه تفنگ «۳» اظهار داشت که پس از اتمام درگیری این سرنیزه را در جلو مغازه‌ام پیدا کرده‌ام.

۳. در ساعت ۷:۵۰ برابر اعلام آقای گلزاری از بهشت‌رضا، جنازه مردی که دیروز توسط تظاهرکنندگان تشییع گردیده، مربوط به شخصی به‌نام کاظم ناجی پنجاه‌ساله است که علت مرگ وی، بر اثر ضربه جمجمه و آسیب مغزی بوده و از پزشکی قانونی اعزام شده است.
۴. عده‌ای از افاغنه جنگ افزارهایی از قبیل کلت‌های قدیمی را به هنگام عبور غیرمجاز با خود به ایران آورده و تا مبلغ ۷ هزار ریال به فروش می‌رسانند.
۵. در ساعت ۱۷:۴۵ عده‌ای چماق به دست در سه راه خیابان راهنمایی (فرح، جلو قتادی توس) مستقر و برای اتومبیل‌های عبوری ایجاد مزاحمت نموده‌اند.
۶. در ساعت ۱۸:۱۰ جمعیتی حدود ۲ هزار نفر از چهارراه نادری به طرف خیابان پهلوی حرکت و در نزدیکی چهارراه دروازه طلایی با نیروهای فرمانداری

ت متفرقه

۱. در ساعت ۱۶:۲۰ یک دستگاه آمبولانس ارتشی که به منظور حمل استوار ضیابری به بیمارستان لشکر در حرکت بود، در میدان شاه، توسط یک دستگاه پیکان، راه بر آمبولانس مذکور بسته که پس از متوقف شدن، اخلاکگران سرنشینان آن را که گروهبان رضاعلی نیکو (پزشک یار)، سرباز وظیفه عباس اسحاقی (تأمین آمبولانس) و استوار یادشده را پیاده نموده و مضروب نمودند و آمبولانس را به آتش می‌کشند. سپس استوار ضیابری را به منزل شیرازی و سرباز لطیف را به بیمارستان شهناز می‌برند. سرباز اسحاقی را سوار یک دستگاه خودرو ژان نموده و پس از خلع سلاح وی، او را از ماشین به بیرون پرتاب می‌نمایند. در نتیجه یک قیضه تفنگ «۳» مربوط به وی به انضمام شصت تیر فشنگ به سرقت برده شده است. بلافاصله نیروهای فرمانداری نظامی وارد عمل شده و پس از استفاده از بلندگو و گاز اشک‌آور، چون هیچ‌کس متفرق نشده، لذا تیراندازی هوایی انجام و درگیری ایجاد شده که در نتیجه آن دو نفر

خلاصه اطلاعاتی شماره ۱۰۷

(از ساعت ۶ صبح ۱۳۵۷/۱۰/۲ الی ۳ صبح ۱۳۵۷/۱۰/۳)

(الف) فعالیت روحانیون.

۱. در چهارراه نادری افراد چماق به دست از طرف شیرازی مأمور بودند که رانندگان بدون گواهی‌نامه را جریمه نموده و از هر راننده بدون گواهی‌نامه، مبلغ هزار ریال دریافت دارند.

۲. در ساعت ۱۱:۳۰ حدود ۷ الی ۸ هزار نفر از طبقات مختلف مردم در مسجد گوهرشاد جمع شده و قصد دارند پس از اتمام سخنرانی به منظور کمبود نفت

راهپیمایی نمایند.
۳. در ساعت ۱۵ سرهنگ طاهری، رئیس آگاهی شهربانی خراسان، در جلو منزل شیرازی به وسیله مهاجمین مجروح می‌شود که به منظور نجات وی، نیروهای فرمانداری نظامی در محل حاضر و به علت پرتاب سنگ توسط اخلاکگران، استوار ضیابری، از گران‌تاکت، از ناحیه بینی مضروب که فوراً به کلانتری

دست‌نوشته آموزگار از سومین روز زمستان

۳ روز عزای عمومی برای مشهد

وقایع وضعیت شهر مشهد از صبح روز ۱۰/۱/۱۳۵۷ به شرح زیر می‌باشد:

۱. بازار مشهد از صبح روز جاری تعطیل است. عده زیادی از مردم در جلوی منزل شیرازی، قعی، مرعشی، میدان شاه، چهارراه دروازه طلایی و جلوی بیمارستان شهناز و شاه رضا اجتماع و مبادرت به تظاهرات و دادن شعارهای ضملی نموده‌اند.
۲. تعداد کشته شده‌های مورخ ۱۳۵۷/۱۰/۲ مشهد

دست‌نوشته آموزگار از چهارمین روز زمستان

دو تن از شهدای روز دوم دی‌ماه مشهد، به درخواست بستگان آن‌ها، باید به گورستان عنبران و مزار خواجه ربیع مدفون شوند. مردم با تظاهرات وسیعی این دو تن شهید را تا منزل ابدی بدرقه و تشییع کردند. حضرت آیت‌ا.. شیرازی، طی تلگرافی فوری به نخست‌وزیر اه‌زاری، احضار و عزل فوری سرلشکر میرهادی، فرماندار نظامی مشهد، را خواستار شدند. گفته‌امد که متن تلگراف خیلی تند بود. ناقلین گفتند متن تلگراف چنین بود: «اگر میرهادی را زنده می‌خواهید، باید ظرف ۴۸ ساعت مشهد را ترک کند وگرنه جنازه‌اش را به تهران حمل خواهند کرد.» مسئله اعتصاب کارگران نفت به خصوص در جنوب بالا گرفته، اکثریت قریب به اتفاق کارگران و کارمندان شرکت نفت، به خصوص کارگران و کارمندان شرکت تولید به‌کلی دست از کار کشیده‌اند. به دستور آیت‌ا.. خمینی برای تأمین زندگی کارگران اعتصابی نفت، از مردم مسلمان کمک خواسته شد. کمیته‌ای در دانشگاه برای جمع‌آوری کمک‌های مردم تشکیل گردید. در مشهد قیوض مخصوص دوپست ریالی تا ده هزار ریالی چاپ و در اختیار مردم قرار گرفت. مردم دین‌دار برای یاری هم‌زمان اعتصابی شرکت نفت، استقبال بی‌نظیری در خرید قبوض نمودند. شاهد بودم یک نفر که مایل نبود اسمش برده شود، ۲۷ هزار تومان قبض را یکجا خریداری کرد.

میدان مجسمه میدان شهدا شد

وضعیت شهر مشهد در اسناد ساواک

(از صبح تا شامگاه روز ۱۳۵۷/۱۰/۴)

۱. روز گذشته حدود ۲۰ هزار نفر از طبقات مختلف مردم در بیمارستان شاه‌رضا و خیابان‌های مشرف به آن اجتماع، تا اجساد کشته‌شدگان را به بهشت‌رضا تشییع نمایند. قبل از انجام تشییع جنازه، خامنه‌ای و هاشمی‌نژاد برای مردم سخنرانی کرده و خامنه‌ای پیرامون فرهنگ استعماری مطالبی عنوان کرده سپس هاشمی‌نژاد پیرامون حادثه اخیر مشهد و اینکه فرماندار نظامی مشهد، احساسات مشه‌دی‌ها را جریحه‌دار نموده و توضیح داده در راهپیمایی مراقب باشید که ممکن است افراد دولتی، با بالابردن پرچم‌های داس و چکش دار یخواهند حرکت اسلامی ما را به خودی‌گیری به

اشتباه
۲ دی ۱۴۰۳
۲۰ جمادی‌الثانی ۱۴۲۲
شماره ۳۳۸

۱۵

تاریخ و هویت